

Τι θέλουν οι αρχαίες τριήρεις
δίπλα στα εμπορικά
τα γκαζάδικα και τις μαούνες;
Στα καφενεία με τους ξέμπαρκους αλλοδαπούς
οι γενειοφόροι με τα σανδάλια
τι γυρεύουν;
Αυτές οι νέες γυναίκες
που κατηγορίζουν σχεδόν γυμνές
προς το λιμάνι
δεν ντράπηκαν τους οδηγούς των φορτηγών
τους βενζινάδες
τους τροχονόμους;
Και οι πήλινοι αμφορείς
οι βαλμένοι στη σειρά
δίπλα στα στοιβαγμένα κιβώτια
και τα πλαστικά βαρέλια
τι να 'χουν μέσα άραγε
που στο δωματιάκι της αποβάθρας
ο τελώνης κρεμάστηκε;

(Γραμμένο πριν από πολλά χρόνια, όταν απεγνωσμένα έψαχνα
τα μυστικά των μαστόρων.)

Όταν στη χάση του φεγγαριού
σοφοί ξυλοκόποι κόβουν τα δέντρα που τα σημάδεψαν ξωτικά,
όταν τα ξύλα παλιώνουν σε σιωπηλές αποθήκες
σαν φορτίο στοιβαγμένο στ' αμπάρι ενός πλοίου που χάθηκε,
όταν διαλέγεις τα ξύλα μ' ένα χάδι
και φέρνοντάς τα στ' αυτί τα χτυπάς απαλά
σαν να χτυπάς μια πόρτα που δεν ξέρεις τι κρύβει,
όταν κόβεις τα ξύλα και μυρίζεις αρώματα
από αγάπες της νιότης,
όταν απλώνεις την κόλλα σαν να βάζεις επίδεσμο,
όταν σφίγγεις να κολλήσουν τα ξύλα
σαν να ρίχνεις κουβέρτα σε παιδί που κοιμάται,
όταν στερεώνεις τα καμάρια
σαν να στερεώνεις το παλιό το γεφύρι στο χωριό των προγόνων,
όταν διαλέγεις στολίδι
σαν ν' ανοίγεις σεντούκι με κεντήματα της γιαγιάς,
όταν φτιάχνεις ροζέτα
σαν να σκύβεις να μυρίσεις λουλούδι στην άκρη γκρεμού,
όταν χαράζεις τα τάστα
σαν να θες να μετρήσεις της πλάσης τα όρια,
όταν περνάς το βερνίκι
σαν να ξορκίζεις τη φθορά με μαγικά γιατροσόφια,
όταν τεντώνεις τις χορδές
κι αυτό μένει ακίνητο σαν πέτρα της υπομονής,
όταν τελειωμένο το κρεμάς στο καρφί και του λες ένα «αντίο»
όπως λες σε βαρκάκι από χαρτί που ρίχνεις στο ποτάμι,

όταν συμβούν όλ' αυτά
πώς να μην έρθει μετά η μουσική;

Μικρό παιδί ήμουν, όταν για πρώτη φορά ένιωσα τη μαγεία του «χειροποίητου».

Δεν ήταν οι γροθιές της μάνας μου που πάλευαν με το ζυμάρι, ούτε που μετά με υπομονή το έκανε λεπτό φύλλο, διάφανο και πασπαλισμένο με αλεύρι για να φτιάξει την πίτα. Δεν ήταν ο τσαγκάρης της γειτονιάς που μ' έβαζε να πατήσω πάνω σε εφημερίδα ξυπόλυτος και μ' ένα χοντρό μολύβι έπαιρνε το χνάρι της πατημασιάς για να μου φτιάξει τα χοντρά παπούτσια με τη σκληρή σόλα και τα καρφιά. Δεν ήταν ο ξερακιανός ηλιοκαμένος καρεκλάς με τα καλάμια στον ώμο, που του βγάζαμε την καρέκλα της κουζίνας στο πεζοδρόμιο και ξανάφτιαχνε μέσα σε λίγη ώρα και με αργές κινήσεις την χαλασμένη ψάθα.

Τίποτε από όλα αυτά και άλλα τόσα δεν ήταν αυτό που μ' έκανε να μαγευτώ τότε από το «χειροποίητο». Αυτό που μ' έκανε να μαγευτώ ήταν η πλεξούδα της Αννούλας!

Πιτσιρίκια ήμασταν στις πρώτες τάξεις του δημοτικού. Εμείς τ' αγόρια, κουρεμένα σχεδόν γουλί, με κοντά παντελόνια, και τα κορίτσια με μπλε ποδιά και άσπρους γιακάδες.

Η Αννούλα καθόταν στο μπροστινό θρανίο. Μάζευε τα μαλλιά προς τα πίσω, απ' όπου ξεκίναγε μια μαγική πλεξούδα, τέλεια, συμμετρική, όπου δεν περίσσευε ούτε μια μικρή-μικρή τριχούλα. Μοναχά στο τέλος της, μετά το λαστιχάκι που έβαζε, μια μικρή τούφα από μαλλιά έμενε λεύτερη, σαν λουλούδι που ανθίζει.

Μασουλώντας το μολύβι με τη γεύση από ξύλο και μέταλλο, κοίταζα... κοίταζα και μάθαινα τον κόσμο.

Δεν ήταν τα μαλλιά, δεν ήταν το σχήμα, ήταν και τα χέρια που το έφτιαξαν. Δεν ήξερα ποια χέρια, όμως τη φανταζόμουν μπροστά στον καθρέφτη, με το πρόσωπο στραμμένο λίγο στο πλάι και με χέρια που ούτε ο καθρέφτης μπορούσε να δει να συντελείται το γεγονός. Άλλες μέρες τη φανταζόμουν να κάθεται σκυφή στα γόνατα της μάνας της που της έπλεκε την κοτσίδα και της ψιθύριζε σιγανά λόγια ακατάληπτα, σαν να έπλεκε έναν γόρδιο δεσμό που λύνεται μόνο με βία ή με ξόρκια.

Αυτό ήταν το πρώτο «χειροποίητο» που με μάγεψε και με ξεπέρασε. Από τότε την είδα ξανά κάμποσες φορές. Σ' ένα λεωφορείο την είδα να στέκεται μπροστά μου και να κρατιέται από τη χειρολαβή. Σε κάθε κίνηση, σε κάθε στροφή, η κοτσίδα κουνιόταν ανεπαίσθητα σαν ζωντανό εκκρεμές που δείχνει το κέντρο, όπου όλα συγκλίνουν. Σ' ένα νοσοκομείο την είδα να βγαίνει από τον θάλαμο κρατώντας το μεταλλικό πιατελάκι με τη σύριγγα. Αναρωτιόμουν τι μυρωδιά να 'χαν τα μαλλιά της όταν τα έλυne το βράδυ, μετά από τόση φορμόλη, τόσο οινόπνευμα και τόσο πόνο.

Τελευταία φορά την είδα καταχέιμωno, σ' ένα χωριό ψηλά στα βουνά. Φτάσαμε με τις μηχανές, κουρασμένοι και παγωμένοι. Τις παρκάραμε βιαστικά στην πλατεία του χωριού και μπήκαμε στο καφενείο.

Ήταν εκεί! Κρατούσε το καφενείο. Η πλεξούδα είχε μακρύνει κι έφτανε ως τη μέση πια, όμως τα μαλλιά είχαν ασπρίσει. Αφού ζεσταθήκαμε στη σιδερένια ξυλόσομπα, παραγγείλαμε καφέ. Πήγε σε μια γωνιά, άναψε ένα γκαζάκι και, με την πλάτη γυρι-

σμένη, άρχισε να ανακατεύει τον καφέ στο μπρίκι. Κάποια στιγμή άνοιξε η πόρτα και μπήκε ένας άντρας λέγοντας: «Μάνα, θα κατέβω στη χώρα, θες κάτι;». Εκείνη, χωρίς να γυρίσει, χωρίς να μιλήσει, έκανε δεξιά-αριστερά το κεφάλι εννοώντας «όχι». Με αυτή την κίνηση, η κοτσίδα σπαρτάρησε, τινάχτηκε πέρα-δώθε σαν ξαφνιασμένο φίδι και, μετά, όταν όλα ησύχασαν, έμεινε πάλι ακίνητη, λευκή και ίσια σαν αρχαία κολόνα.

Αυτή ήταν η τελευταία φορά που την είδα.

Εξήντα χρόνια προσπαθώ να καταλάβω το μυστικό της Αννούλας. Όταν γυρνώ ξανά πίσω από τον πάγκο, πριν ξεκινήσω τη δουλειά, πολλές φορές μονολογώ απελπισμένα: «Πρέπει να είναι απλό, πρέπει να είναι όμορφο, τα χέρια να τ' αγγίζουν χωρίς να το πληγώνουν, κι εκεί που τελειώνει, στην άκρη του, να έχει κάτι που λευτερώνεται, κάτι σαν τούφα, κάτι σαν λουλούδι που ανθίζει...».

Τους παλμούς από έναν κόσμο που στροβιλίζεται τους φέρνουν κύματα αέρα μέχρι το αυτί, και από εκεί τους παίρνει το νεύρο και τους πάει στον νου και στην καρδιά. Τους παλμούς που τους είπαμε ήχους... Δεν τ' ακούμε όλα. Χάνουμε τα πολύ ψιθυριστά και τα πολύ βροντερά.

Ένα βράδυ, με πήρε ο Μάστοράς μου και με πήγε στο βουνό για να βρούμε και ν' ακούσουμε τους κρυμμένους ήχους. Πέσαμε καταγής και με τ' αυτί κολλημένο στην πέτρα ακούσαμε το σπλάχνο της Γης με την πυρωμένη λάβα να βογκάει. Κοιτάξαμε τη θάλασσα μακριά και κόβοντας για λίγο την ανάσα ακούσαμε τον παφλασμό των κυμάτων να φτάνει αχνά ως εμάς. Αγκαλιάσαμε ένα γέρικο δέντρο και ακούσαμε μες στο ξύλο χίλια ρυάκια να ανεβάζουν μια υποψία νερού από τις ρίζες μέχρι το τελευταίο φύλλο της κορφής.

Στον ουρανό το φεγγάρι ανέβαινε πόντο-πόντο τρίζοντας από το βάρος του, ο αέρας μιλούσε σε ακατάληπτες γλώσσες ανάμεσα στους θάμνους και η φωνή των τριζονιών σ' έκανε να αναρωτιέσαι: είναι τώρα αυτό που ακούω ή είναι η ηχώ απ' αυτό που άκουσα το περσινό καλοκαίρι;

Μες στη νύχτα, εγώ και ο Μάστοράς μου περπατάγαμε και αφουγκραζόμαστε, ώσπου κάποια στιγμή απόκαμε και κουρασμένος μου είπε: «Είναι πολλά αυτά που ακούγονται και δεν τ' ακούμε και πολλά αυτά που ακούμε, κι ας μην ακούγονται. Φτάνει γι' απόψε. Γύρνα τώρα στον πάγκο σου να μαστορέψεις εκείνο το ΡΕ και εκείνο το ΛΑ».

Έτσι είπε και χάθηκε, σαν ξωτικό.

Εγώ μόνο ακουστά σ' έχω. Άλλοι σε είδαν.
Εγώ δεν σε είδα ποτέ. Άλλοι σε είδαν.
Είχες χαθεί
και με τον χάρτη των αστεριών στα χέρια
έψαχνες τον δρόμο.

